

Het wierdedorp Wirdum is ontstaan in de vroege middeleeuwen. Dat de bewoningsgeschiedenis mogelijk nog verder teruggaat bleek in 1984, toen rond de kerk enkele Romeinse objecten werden gevonden. Bronzen beeldjes van Minerva en Mercurius. De kerk van Wirdum vertegenwoordigt de allervroegste fase van de laatromaanse stijlperiode. De rechthoekige zaalkerk werd begin 13e eeuw gebouwd. De muren zijn in twee zones van gelijke hoogte verdeeld. Met uitzondering van de westelijke helft van de zuidelijke schipmuur is de benedenzone rondom verlevendigd met maar liefst 22 ondiepe rondboognissen, met daarboven aan alle zijden telkens één breed spaarveld afgesloten door een rondboogfries. In de 15e eeuw werden de meeste vensters vergroot, maar de drievenstergroep in de oostwand behield grotendeels zijn oorspronkelijke vorm. In het midden van de noord- en de zuidwand bevindt zich een dichtgezette ingang. In de noordwand is ook een laag venster te zien dat oorspronkelijk diende als lichtbron voor een zijaltaar in de kerk. Daarnaast werd een knielnis in het bestaande muurwerk ingekapt. Duidelijk is dat het venstertje in de nis van buitenaf zicht bood op iets in het interieur, maar wat?... Een romaanse westtoren werd in 1878 afgebroken en vervangen door een dakruiter. Daarin hangt een luidklok uit 1639 die oorspronkelijk toebehoorde aan de kerk van Tjamsweer. Sinds 1981 behoort de kerk toe aan de Stichting Oude Groninger Kerken.

Interieur

Het inwendige wordt sinds de restauratie overdekt door een blauwe balkenzoldering op kleurige sleutelstukken. Op de noordwand bleef een 14^e-eeuwse schildering in roodbruin en oker bewaard, in de vorm van een fries van driepasnissen onder een lijst in blokverband. Eronder opent zich een rechthoekige nis waarvan de functie onbekend is, en links van het fries is een wijdingskruis geschilderd. Ten oosten daarvan bevindt zich een wandnis met een dubbele sponning. Waarschijnlijk diende deze als sacramentsnis en was de nis oorspronkelijk voorzien van een traliehekje en een houten dekdeurtje. Omstreeks 1400 werd de dagkant van het middelste koorvenster in rode tinten beschilderd met een tronende Christus in majesteit omringd door de vier evangelistensymbolen boven acht heiligen, voornamelijk vrouwen. In de zuidoosthoek van het koor is een piscinanis uitgespaard; ernaast staat tegen de zuidmuur een romaanse zandstenen sarcofaagdekseel, gedecoreerd met een kromstaf.

Inrichting

Tijdens de restauratie in 1959-61 werd het meubilair onder handen genomen door architect R. Offringa. Daarbij verdwenen alle banken, zodat de ruimte nu een nogal desolate aanblik biedt. Door een verhoging van drie treden is aangegeven waar in de middeleeuwse kerk het koor begon. In de koorvloer liggen enkele zerken met opschriften en wapens, waaronder vier uit de tijd voor de Reformatie die herinneren aan vier telgen uit hetzelfde geslacht. Onder het orgel aan de zuidkant staat een herenbank uit 1644 met een gesneden bekroning en de wapens van Wiltet Louwens en Remke Jelmers. De bank voor de noordwand werd samengesteld uit diverse onderdelen en heeft een 18^e-eeuws opzetstuk met de alliantiewapens Aldringa-Canter. Het opzetstuk is identiek aan het stuk dat nu gehavend tegen de zuidmuur hangt. De preekstoel aan de tegenoverliggende wand werd gemaakt omstreeks 1650 en is een mooi voorbeeld van de renaissancestijl. Het orgel op de tribune voor de westwand werd in 1879 gebouwd door Petrus van Oeckelen. Bij de ongelukkige restauratie in 1962 door D. Mulder uit Uithuizen werden de voor Van Oeckelen typische bekroningen, twee kindfiguren en een lier, verwijderd. Deze elementen werden bij de laatste orgelrestauratie in 1999 weer aangevuld.

© Gebaseerd op tekst van Justin Kroese (ODE: 50-jarig jubileum van SOGK 2019), aangevuld met informatie van Peter Hoffer.

SOGK ©2021, herziene versie